

N:o 175.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 5 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension; gifven Stockholms slott den 26 mars 1909.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen *dels* antaga närlagda förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 5 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension *dels* ock besluta, att denna lag skall gälla, hvad angår 2 §, från och med den dag, då stat för regeringsrätten varder af Kungl. Maj:t fastställd, och i öfrigt från och med den 1 januari 1910.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Carl Swartz.

Förslag

till

Lag

*om ändrad lydelse af 2 och 5 §§ i lagen den 11 oktober 1907
angående civila tjänst innehafvares rätt till pension.*

2 §.

Denna lag äger icke tillämpning i fråga om statsråds-, justitieråds- och regeringsrådsämbete, civil tjänst med pensionsrätt i arméns eller flottans pensionskassa, tjänst vid telegrafverket, statens järnvägstrafik eller Trollhätte kanal- och vattenverk, ej heller i fråga om befattning, som är uteslutande prästerlig, utan gälle i afseende å dem hvad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgadt.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande af hel pension inträder:
för manlig tjänst innehafvare vid uppnådda sextiosju lefnadsår och trettiofem tjänstår;
för kvinnlig tjänst innehafvare vid uppnådda sextio lefnadsår och trettio tjänstår;
dock att sådan rätt inträder:
a) för ämneslärarinna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna samt blindundervisningsanstalterna: vid femtiofem lefnads- och tjugufem tjänstår;
b) för tjänsteman, som varit anställd vid beskickning eller konsulat i Ostasien minst tio år: vid sextio lefnads- och trettio tjänstår;
c) för provinsialläkare: vid sextiotvå lefnads- och tjugusju tjänstår;

d) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare, de vid blind- undervisningsanstalterna anställda lärare äfvensom beridare vid hingstdepå: vid sextiotvå lefnadsår och trettio tjänstår;

e) för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tandläkarinstitutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärinstitutet, fria konsternas akademi och musikaliska akademiens konservatorium äfvensom för länsveterinärer: vid sextiofem lefnads- och tjugufem tjänstår;

f) för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, postvaktbetjante, betjante vid tullverkets lokalförvaltning, andra ämnes- och öfningslärare vid statens läroverk än de under d) och e) särskildt angifna äfvensom geologer vid Sveriges geologiska undersökning, landtbruksingenjörer och distriktslandtmätare samt tjänstemän och betjante vid den lokala skogsförvaltningen: vid sextiofem lefnads- och trettiofem tjänstår;

g) för chefen för medicinalstyrelsen och chefen för landtbruksstyrelsen: vid sextiosju lefnadsår och tio tjänstår såsom chef för den styrelse, enhvar af dem tillhör.

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
26 mars 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

Efter gemensam beredning med cheferna för civil- och jordbruks-
departementen anmälde chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz
härefter uppkomna förslag till ändringar i lagen den 11 oktober 1907
angående civila tjänst innehafvares rätt till pension samt anförde i
sådant afseende följande.

² § pensions-
lagen.

Enligt 3 § i nämnda lag må ej för någon tjänst pensionsunderlag
beräknas till högre belopp än 6,000 kronor; och skall enligt 10 § i
samma lag pensionsafgiften beräknas efter beloppet af de för tjänsten
stadgade högsta pensionsunderlag och utgöra $\frac{1}{10}$ procent för hvarje
helt hundratal kronor, dock icke i något fall mindre än tre procent å
nämnda pensionsunderlag.

I det förslag till stat för regeringsrätten, som förelagts innevarande

års Riksdag, har emellertid med afseende å pensioneringen af ledamöterna i regeringsrätten föreslagits enahanda bestämmelser, som redan gälla för ledamöterna i högsta domstolen. Sålunda hafva i statförslaget bestämts, att regeringsråden skola vara berättigade till en pension af 8,000 kronor, att regeringsråden skola vara skyldiga att erlægga en pensionsafgift af 360 kronor årligen, samt att regeringsråden i öfrigt skola vara underkastade bestämmelserna i den lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, som vid tillträdet till befattningen är gällande. Denna särställning i afseende å regeringsrådsämbete bör liksom i fråga om justitierådsämbete uttryckligen angifvas i lagen och införas i lagens 2 §.

En sådan ändrad lydelse af nämnda lagrum bör gifvetvis äga tillämpning från dag, då stat för regeringsrätten varder af Kungl. Maj:t fastställd.

De förslag till ändringar i pensionslagen, som jag härefter går 5 § pensionslagen. att anmäla, stå i samband med de af Eders Kungl. Maj:t för innevarande års Riksdag framlagda förslag till aflöningsregleringar för Sveriges geologiska undersökning och för stuteristaten samt till ny organisation af landtmäteristaten. Dessa ändringar afse 5 § i pensionslagen, som stadgar, under hvilka villkor med afseende å lefnads- och tjänstår rätt till åtnjutande af hel pension inträder.

I sitt den 14 december 1907 afgifna betänkande angående reglering af löneförhållanden m. m. vid Sveriges geologiska undersökning har löneregleringskommittén — under uttalande af den mening, att det funnes goda skäl för att gifva geolog samma undantagsställning, som landtbruksingenjörer i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension, hvaremot för undersökningens chef samt för aktuarien, museiföreståndaren, kemisten och vaktmästarne vid verket borde uti ifrågavarande hänseende gälla samma bestämmelser som för civila tjänstinnehafvare i allmänhet — hemställt, att för geolog vid Sveriges geologiska undersökning skulle i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension gälla hvad enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension gäller för landtbruksingenjörer.

*Sveriges
geologiska
undersökning.
Löneregleringskom-
mittén.*

I anledning af detta löneregleringskommitténs förslag har chefen för Sveriges geologiska undersökning i underdånigt utlåtande den 8 januari 1908 gjort vissa erinringar, hvilka utmytnat i en hemställdan

*Chefen för
geologiska
undersök-
ningen.*

om sådan ändring af berörda förslag, att pensionsåldern för chefen och geologerna bestämdes i öfverensstämmelse med den i 1888 års statsverksproposition föreslagna eller för chefen till 65 lefnadsår och 35 års anställning i statens tjänst samt för fältgeologerna till 60 lefnadsår och 30 års verksamhet vid undersökningen.

Statskontoret.

I infordradt underdånigt utlåtande den 17 innevarande mars erinrar statskontoret till en början, att i statsverkspropositionen till innevarande års Riksdag framlagts förslag om geologiska undersökningens uppförande på ordinarie stat samt om antagande af ny lönestat för denna anstalt att gälla från och med år 1910. Bland villkoren för åtnjutande af de i denna stat för ordinarie befattningshafvare upptagna aflöningar hade införts den bestämmelsen, att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skulle gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension vore vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt anginge innehafvare af befattning, som därefter tillträdde, vid tillträdet till befattningen stadgadt.

Om denna i statsverkspropositionen föreslagna bestämmelse blefve antagen, utan att ändring viddogs i pensionslagen, skulle detta, fortsätter statskontoret, innebära, att rätt till hel pension inträdde för såväl undersökningens chef som där anställda geologer vid 67 lefnadsår och 35 tjänstår. Beträffande geologerna eller kanske rättare fältgeologerna ansåge statskontoret emellertid den af löneregleringskommittén förordade undantagsställning af förhållandena påkallad; och hemställde alltså statskontoret, att (fält-)geologerna vid Sveriges geologiska undersökning infördes bland dem, hvilka enligt 5 § f) ägde att komma i åtnjutande af hel pension vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår. Med hänsyn till vikten däraf, att de i pensionslagen medgifna undantagen blefve i möjligaste mån begränsade, kunde däremot förslaget om en undantagsställning i pensionsålder för chefen för undersökningen icke af statskontoret understödjas. Statskontoret tilläte sig i detta sammanhang erinra om det i pensionslagens 6 § förekommande stadgande, enligt hvilket tjänstinnehafvare, som befunnes vara af sjukdom eller minskad arbetsförmåga urständsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, kunde af Konungen förklaras skyldig att från tjänsten afgå vid en lefnadsålder, som vore två år lägre än den, vid hvilken rätt till hel pension inträdde, och skulle i sådant fall, om tjänstinnehafvaren uppnått det för rätt till hel pension stadgade antal tjänstår, hel pension utgå till honom, men, om tjänståren understege berörda antal, pensionen utgå med afkortadt belopp.

Enligt det för Riksdagen nu framlagda förslag till stat för Sveriges geologiska undersökning skulle den ordinarie personalen bestå af chef, elfva tjänstemän och två vaktmästare. Till tjänstemännen räknas, enligt hvad motiveringen till statförslaget utvisar, åtta geologer, en aktuarie, en föreståndare för museet och en kemist. Lika med löneregleringskommittén och statskontoret synas mig skäl saknas att för annan af den ordinarie personalen än geolog medgifva undantag från de bestämmelser med afseende å lefnads- och tjänstår, som gälla för tjänstemän i allmänhet för åtnjutande af full pension. Beträffande geologerna åter torde det vara både lämpligt och billigt, att desamma i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension erhålla samma undantagsställning som landtbruksingenjörer, d. v. s. att rätt till hel pension skall för dem inträda vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår.

*Departements-
chefen.*

Vidkommande härefter stuteristaten har löneregleringskommittén i sitt den 1 februari 1908 afgifna betänkande angående reglering af löneförhållanden m. m. vid stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten på grund af de särskilda åligganden, som tillhöra hingstdepåernas beridare, ansett påkalladt att medgifva dem rätt till hel pension vid något lägre lefnadsålder än för tjänstinnehafvare i allmänhet vore medgifven; och då kommittén ansett denna lefnadsålder böra bestämmas till 65 år, har kommittén hemställt, att för beridare vid hingstdepå skulle i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension gälla hvad enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension gällde för landtbruksingenjörer.

*Stuteristaten.
Löne-
reglerings-
kommittén.*

Stuteriöfverstyrelsen, som den 14 mars 1908 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver löneregleringskommitténs betänkande, har däri anført, att styrelsen funne den sålunda för beridare föreslagna pensionsåldern för hög och ansåge nödvändigt, att åldersgränsen nedsattes åtminstone till 62 lefnadsår.

Till stöd härför har styrelsen erinrat, hurusom beridare måste vara i stånd att uthärda de stora ansträngningar, som ovillkorligen vore förenade med hans tjänstgöring, däribland inginge såväl flera timmars ridning hvarje dag som ock den riskabla tillsynen och skötseln af depåens hingstar; och för en dylik tjänstgöring fordrades tydligtvis en spänstigare och rörligare kropp, än som en 65-årsman kunde antagas besitta.

Styrelsen har därför hemställt, att för beridare måtte stadgas samma pensionsålder som för gymnastiklärare, men tillika uttalat den mening,

att det vore synnerligen önskvärdt, om åldersgränsen för hel pensionsåtnjutande kunde sänkas än ytterligare.

Därjämte har stuteriöfverstyrelsen ansett sig böra framhålla behofvet af särskilda bestämmelser i fråga om depåchefs rätt till pension samt förty föreslagit sådan ändring i pensionslagen, att rätten för depåchef att komma i åtnjutande af hel pension finge inträda efter 15 tjänstår.

I detta afseende anför styrelsen följande.

Kompetens till och erhållande af meriter för depåchefsbefattning syntes knappast kunna besittas af någon person under 45—50 års ålder, vare sig befattningen ansåges böra, såsom hittills plägat ske, besättas med en militär eller en civil person kunde komma i fråga till densamma. I hvardera fallet syntes den, som utnämndes till befattningen ej få räkna tjänstår för erhållande af med befattningen förenad pension förrän från den tidpunkt, han tillträdt befattningen. På grund af föreskrift i 17 § af pensionslagen vore nämligen militär, som vid sin afgang från depåchefsbefattningen i regel måste antagas hafva kommit i åtnjutande af pension från arméns pensionskassa, i sådant fall ej berättigad att för erhållande af med depåchefsbefattning förenad pension ånyo beräkna de tjänstår, han beräknat för erhållande af sin militära pension; och civil person, som kunde ifrågakomma till befattningen, hade antagligen ej förut innehaft statstjänst. Då emellertid enligt nämnda lag depåchef kunde komma i åtnjutande af hel pension först efter 35 tjänstår, hvilka han sålunda först vid 80—85 års ålder kunde uppnå, men han enligt lagen vore skyldig afgå från sin befattning vid uppnådda 67 lefnadsår, skulle han således aldrig kunna komma i åtnjutande af hel pension enligt samma lag.

I sitt förut omförmälda underdåniga betänkande den 17 i denna månad har statskontoret anfört, att statskontoret väl icke kunnat finna de af stuteriöfverstyrelsen anförda skäl för den förordade nedsättningen af tjänståldern för depåchef innebära tillräcklig anledning till en sådan undantagsställning, men däremot på grund af hvad samma styrelse anfört beträffande beridarne vid hingstdepåerna ansåge sig icke böra göra någon erinran mot styrelsens hemställan i fråga om nedsättande af pensionsåldern för beridare till 62 lefnadsår och 30 tjänstår.

I detta sammanhang har statskontoret vidare fäst uppmärksamheten å frågan om den lefnadsålder, vid hvilken rätt till hel pension borde inträda för veterinär vid hingstdepå. Löneregleringskommittén hade i afseende å depåveterinärerna föreslagit en anordning, enligt hvilken dessa icke skulle erhålla löner utan allenast arfvoden på stat

och således icke heller blifva pensionsberättigade. Emellertid hade i de förslag till lönestater för Strömsholms och Flyinge hingstdepåer, som funnes intagna i statsverkspropositionen till årets riksdag, för en hvar af veterinärerna vid sagda depåer uppförts lön och tjänstgöringspenningar. Om detta förslag vunne Riksdagens bifall, syntes ifrågavarande veterinärer, i den mån den nya lönestaten blefve å dem tillämplig, blifva underkastade pensionslagens stadganden; och rätt till hel pension skulle då, med denna pensionslags nuvarande lydelse, inträda vid den för civil tjänstinnehafvare i allmänhet bestämda tidpunkt eller 67 lefnadsår och 35 tjänstår. Under erinran att länsveterinärs pensionsålder faststälts till 65 lefnadsår, och då för depåveterinär icke syntes böra stadgas högre pensionsålder än den för länsveterinär sålunda bestämda, syntes det statskontoret böra tagas i öfvervägande, huruvida icke äfven depåveterinär borde komma i åtnjutande af hel pension vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår.

Enligt de för Riksdagen framlagda förslag till stater för Strömsholms och Flyinge hingstdepåer skulle den ordinarie personalen vid depåerna bestå af depåchefer, beridare, bokhållare och veterinärer. Från ett eller annat håll har ifrågasatts, att för depåchefer, beridare och veterinärer skulle med afseende å pensionsåldern medgifvas undantag från de i pensionslagen lämnade allmänna bestämmelser. Hvad statskontoret i anledning af dessa framställningar anfört beträffande depåchefer och beridare, biträder jag tillfullo. Däremot finner jag mig icke kunna, på sätt statskontoret ifrågasatt, i afseende å pensionsåldern likställa veterinär vid hingstdepå med länsveterinär. Mellan länsveterinärs och veterinärs vid hingstdepå tjänstgöring förefinnes en bestämd åtskillnad. Men hänsyn till länsveterinärs genom ständigt återkommande resor och förrättningar synnerligen ansträngande och kräfvande verksamhet har pensionsåldern för dessa tjänstemän på goda skäl satts något lägre än för civila tjänstemän i allmänhet. I fråga om depåveterinärer med deras visserligen kräfvande men dock till viss plats förlagda tjänstgöring synas mig inga särskilda skäl tala för att gifva dem samma gynnsamma ställning i pensionsafseende som länsveterinärer.

*Departements-
chefen.*

Hvad slutligen landtmäteristaten beträffar, har statskontoret i sitt förut omförmälda underdåniga utlåtande anfört följande.

*Landtmäteri-
staten.*

Uti sitt den 3 augusti 1903 afgifna förslag till omorganisation af landtmäterikåren m. m. hade landtmäteristyrelsen — under erinran hurusom enligt beslut vid 1885 års riksdag pension å allmänna in-

Statskontoret.

dragningsstaten finge tilldelas kommissionslandtmätare, som uppnått 65 lefnadsår och tjänat minst 30 år samt under 25 år varit verksam i vissa till landtmäteriet hörande befattningar — föreslagit, att distriktslandtmätare måtte berättigas att, efter att hafva uppnått det af 1885 års riksdag stadgade antal lefnads- och tjänstår, å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens fulla belopp med skyldighet att vid sålunda hunnen pensionsålder från tjänsten afgå; varande med anslutning härtill af landtmäteristyrelsen hemställdt, att bland villkoren för åtnjutande af de för distriktslandtmätare ifrågasatta löneförmåner måtte stadgas, att sådan tjänsteman skulle vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, då han uppnått 65 lefnads- och minst 30 tjänstår, såvida han tillika af Kungl. Maj:t pröfvades hafva under 25 år varit verksam såsom landtmäteritjänsteman.

I nådig proposition den 12 nästlidne februari hade vidare förslag framlagts till aflöningsstat för landtmäteristaten i orterna, hvarå för en hvar af 120 distriktslandtmätare upptagits lön af 2,000 kronor jämte tre ålderstillägg å 400 kronor till lönen; och hade bland villkoren för åtnjutande af dessa aflöningsförmåner intagits stadgande, att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skulle gälla, hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension vore vid tiden för lönestatens ikraftträdande eller, såvidt anginge innehafvare af befattning, som därefter tillträdades, vid tillträdet till befattningen stadgad.

Genom antagandet af sålunda föreslagna lönevillkor komme distriktslandtmätare att blifva underkastade den civila pensionslagens bestämmelser och alltså berättigade till hel pension vid 67 lefnadsår och 35 tjänstår, liksom fallet vore med förste landtmätarne enligt 1908 års lönestat, samt skyldiga att vid uppnående af nämnda lefnadsålder afgå från tjänsten.

Då emellertid skäl syntes förefinnas att, på sätt landtmäteristyrelsen föreslagit, låta rätt till hel pension för distriktslandtmätare inträda vid 65 lefnadsår, men det syntes saknas tillräcklig anledning att för rätten till sådan pension stadga ett lägre antal tjänstår än för förste landtmätare blifvit bestämdt, hemställde slutligen statskontoret, att distriktslandtmätare finge komma i åtnjutande af hel pension vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår.

*Departements-
chefen.*

Lika med statskontoret anser jag det vara lämpligt, att, på sätt landtmäteristyrelsen jämväl föreslagit, för distriktslandtmätares rätt att

erhålla pension bestämma en något lägre åldersgräns än för förste landtmätare, dock endast hvad lefnadsåren angår; och synes mig denna gräns böra bestämmas till 65 lefnadsår. Antalet tjänstår torde däremot, såsom redan antydts, böra vara detsamma som för sistnämnda kategori af tjänstemän eller 35 år.

De ändringar i pensionslagen, som föranledas af förut angifna, af mig biträdda förslag till afvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande pensionsåldern med afseende å Sveriges geologiska undersökning, stuteristaten och landtmäteristaten, böra införas i lagens 5 § och, då ifrågakomna löneregleringar äro afsedda att tillämpas från och med 1910 års ingång, träda i kraft den 1 januari sistnämnda år.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i enlighet med de af honom uttalade åsikter affattadt förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 5 §§ i pensionslagen, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen dels antaga nämnda förslag dels ock besluta, att lagen skulle gälla, hvad angår 2 §, från och med den dag, då stat för regeringsrätten blefve af Kungl. Maj:t fastställd, och i öfrigt från och med den 1 januari 1910.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bil. litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Axel Alexanderson.